

Til Stiftelsesklagenemnda

Rissa, 3/7 2020

Lotteri- og Stiftelsestilsynet
6800 Førde

Klage på vedtak i Stiftelsestilsynet

Søknad om vedtektsendringer - Stiftelsen Sjølyst Bosenter - sak - 19/08553-39/717.1

Vi påklager med dette Lotteri- og stiftelsestilsynets vedtak i sak 19/08553-39 vedr. omdanning av Stiftelsen Sjølyst Bosenter. Vi påklager både vedtaket og saksbehandlingen, som vi mener det er grunn til å stille spørsmål ved. Stiftelsestilsynet ser ut til å ha vektlagt motpartens interesser i vedtaket og ikke stiftelsens interesser, eller brukerperspektivet, som stiftelsen er satt til å ivareta. I vedtaket er det heller ikke gjort vurderinger omkring de negative konsekvenser som omdanningen og makeskiftet vil medføre.

Sammendrag av klagen.

Tilsynet har i sitt vedtak gitt fullt medhold til stiftelsens avtalemotpart (Indre Fosen Kommune) ved å tillate vedtektsendringer/omdanning med den konsekvens at stiftelsen må flytte fra sine attraktive, sjønære lokaler, og samtidig gi avkall på badeanlegg og andre velferdsløsninger som ikke vil bli erstattet. Vi kan ikke se at det i vedtaket er vurdert om stiftelsen får ivaretatt stiftelsens reelle verdier gjennom denne avtalen. I vedtaket ser det heller ikke ut til å være vurdert at stiftelsen har latt kommunen ta seg til rette før gyldig avtale med stiftelsen ble inngått, slik at stiftelsens beboere ble tvangsutflyttet fra sine hjem. På tross av at stiftelsen ser ut til å ha fraveket saksbehandlingsprosedyrene om omdanning og drevet i strid med sine vedtekter, så har tilsynet godkjent at omdanningen har blitt «hastebehandlet» i strid med vedtektene.

Tilsynet ser ut til å ha akseptert kommunens argumenter om at det ikke finnes alternative stedsvalg for ny videregående skole, og at Sjølyst ville ha blitt ekspropriert uansett. Som opposisjonspolitikere i kommunestyret og formannskap vet vi at dette er uriktig. Det finnes flere og bedre alternativer for lokalisering av skolen, både av skolefaglige, samfunnsmessige og økonomiske grunner. Problemet er at dette har kommunes politiske og administrative ledelse aldri ønsket å utrede. Ekspropriasjon av Sjølyst kan vi vanskelig tenke oss at kommunen kunne ha vedtatt, både av politiske og økonomiske grunner. Vi har grunn til å tro at en reell, uavhengig verddivurdering av eiendommen ville ha oversteget de økonomiske rammer som kommunen og fylkeskommunen kunne ha tillatt seg til dette formålet. Kommunen har i hele prosessen tatt for gitt at Sjølyst og de andre eiendommene på skoletomta kunne overdras innen kort tid, til en rimelig pris.

Konsekvensen ved å ta klagen til følge

Som vi påpeker under begrunnelsen for klagen i pkt. 1 og 2, mener vi det ikke får store konsekvenser at klagen blir tatt til følge. Kommunen og fylkeskommunen må ta en tenkepause, revurdere alternativene, og gjøre grundigere utredninger før viktige beslutninger blir tatt. Det er ikke inngått avtaler med store økonomiske bindinger og det er ikke startet rivning eller annet arbeid på skoletomta. Det er heller ingen krise og ingen hastesak for den videregående skole siden de eksisterende skolene både har tilstrekkelig kapasitet og er i god teknisk stand.

Om behandling og vedtak på klage

Vi er usikre på om tilsynet eller klagenemnda godkjenner at gruppen som står bak denne klagen har klagerett i denne saken. Vi henstiller allikevel om at innholdet i klagen blir lest og vurdert. Uansett om klagen blir realitetsbehandlet, eller om klagen formelt skulle bli avvist, så ber vi om at de punkter vi bemerker i klagen blir besvart og redegjort for.

Vedtaket er datert 10/6-2020. Vi fikk først innsyn i vedtaket etter innsynsbegjæring den 16/6. Saken ble publisert på postjournalen til Stiftelsestilsynet senere samme dag.

Begrunnelse og dokumentasjon

I de påfølgende sidene har vi begrunnet vår klage i seks punkter.

Vi er kjent med at det er kommet mange innspill til Stiftelsestilsynet i denne saken. En del av disse er i form av tips som er unndratt offentlighet. Vi er også kjent med noen av disse. Alt i alt er vi på det rene med at det foreligger en betydelig mengde dokumentasjon om de forhold som er påpekt.

Vi har i denne klagen ikke vedlagt dokumentasjon, men viser til den dokumentasjon som ligger i sakspapirene som Stiftelsestilsynet sitter på i denne saken. Dersom klagenemnda ønsker nærmere redegjørelse eller dokumentasjon direkte fra oss, vil vi oversende det på forespørsel.

1 Bakgrunn og behov for at Sjølyst må flyttes

Stiftelsen Sjølyst Bosenter ble opprettet etter initiativ av industribyggeren Bjørn Lyng, som gave til hjemstedet hans. Det ble opprettet en driftsavtale med daværende Leksvik kommune, som nå er sammenslått med Rissa til Indre Fosen kommune. Kommunen fikk etter avtalen ansvar for den daglige driften av bosenteret, og har også vedlikeholdsansvaret for bygningene.

Som en del av kommunesammenslåingen, ble det inngått en intensjonsavtale mellom de gamle kommunene, som skulle sikre at alle parter i prosessen fikk sin del av «kaka» ved sammenslåingen. Ett av punktene var å slå sammen kommunenes to videregående skoler og legge den nye felles skolen til Vanvikan. Den videregående skolen blir med dette flyttet bort fra Rissa, som er kommunens administrasjonssenter, næringscenter og befolkningssenter. Valget om å bygge ny videregående i Vanvikan er ikke tatt med skolefaglige, samfunnsmessige og økonomiske begrunnelser, men som en del av en politisk avtale. Det har derfor ikke blitt gjort noen reell utredning om konsekvensene ved dette valget for kommunen. Både kommunen og fylkeskommunen utredet flere tomtealternativer. I saksdokumentene til fylkestinget ble «skoletomta» og «havnetomta» vurdert. Skoletomta var det alternativet kommunen anbefalte, og henviste til blant annet usikkerhet om grunnforhold. Fylkesrådmannen overså dette, og innstilte på havnetomta, og dette ble også fylkestingets vedtak.

Valget om å legge videregående til Vanvikan har vært en kontroversiell sak i kommunen. Men i Vanvikan har det vært stor begeistring for dette. Spesielt har næringslivet i Vanvikan presset på for denne løsningen. Kommunens daværende ordfører, som både hadde sin arbeidsplass og sitt bosted i Vanvikan, har vært en av de sterkeste drivkreftene bak denne løsningen. Den politiske og administrative ledelsen i kommunen har lagt ned stort arbeid i å få dette gjennomført. Men i løpet av prosessen har det dukket opp flere hindringer som har forsinket framdriften i prosjektet. Det er etter vår oppfatning en direkte konsekvens av at det ikke er gjort en tilstrekkelig utredning om konsekvensene ved dette politiske valget. Kommuneledelsen har i så måte tatt flere politiske og forvaltningsmessige «snarveier» for å få dette gjennomført. Det viser dokumentasjonen som har blitt sendt inn til tilsynet i saken.

Prosjektet er per i dag ikke ferdig prosjektert og Fylkeskommunen kommer ikke til å ta sitt endelige valg om skolens utforming og budsjett før vinteren 2021. Det er ikke inngått avtaler med store økonomiske bindinger og det er ikke startet noen form for rivning eller annet arbeid på tomte. Det er heller ingen hastesak av samfunnsmessig eller økonomisk betydning. Nåværende videregående skoler har både tilstrekkelig kapasitet og er i god teknisk stand.

Dersom klagenemnda skulle imøtekomme klagen slik at det må tas noen skritt tilbake i prosessen, kan vi ikke se at det får alvorlige konsekvenser for hverken kommunen eller fylkeskommunen. Noe mer utredning og noen andre valg må kanskje tas, men vil etter vår oppfatning sikre at den løsningen som blir valgt til slutt blir bedre for alle parter.

2 Tilsynets begrunnelse for vedtaket

Kommunens opposisjonsleder fra KommuneLista har vært kritisk til kommunens rolle i saken. Vi har kontaktet Stiftelsestilsynet og informert saksbehandler om flere forhold. Blant annet har kommunens uttalelser til saken og utflyttingen av stiftelsens beboere ikke har vært politisk behandlet. Dokumentasjon på dette er sendt inn til tilsynet.

I samtale med tilsynets saksbehandler Sellevold i januar i år, fikk vi opplyst at kommunens «evt. snarveier» i sin saksbehandling ikke var noe tilsynet ville legge seg bort i. På den andre siden gjorde han det klart at tilsynet betraktet kommunen som avtalemotpart i saken og at kommunens uttalelser i saken i så måte ville bli lite vektlagt. Dette ble også fastslått i et av tilsynets brev til stiftelsen. Vi har også oppfattet gjennom de dokumenter, brev og den dialog som har vært under prosessen, at tilsynet har vært kritisk til stiftelsens håndtering av prosessen. Tilsynet fastslo også at «stiftelsen ikke lenger oppfyller sitt formål» ved at beboerne ble flyttet ut.

Av den grunn stiller vi oss undrende til at vedtaket som er gjort er så klart og entydig i stiftelsesstyrets og kommunens favør. At vedtaket har falt ned på den siden er en ting, men at vurderingen og begrunnelsen har blitt så klar i en retning er vi svært forundret over. Det mener vi det er god grunn til å stille kritiske spørsmål ved. Er det ingen grunn til kritikk av styret for måten denne omdanningen skjer på? Er det ingen argumenter som taler imot at stiftelsen tilkjennes fullt medhold i omdanningen og makeskiftet?

Det vi er mest kritiske til, er at Stiftelsestilsynet fastslo at kommunens (avtalemotpartens) synspunkter i liten grad skulle vektlegges, men allikevel velger å legge kommunens argumentasjon til grunn for å gi stiftelsen medhold i søknaden om omdanning.

Det er også spesielt å bemerke hvilken rolle kommunen som avtalemotpart har spilt igjennom prosessen. Kommunen ser ut til å ha tatt lederskap og ført prosessen om makeskifte og søknad om omdanning på vegne av stiftelsen. Både ordfører og kommuneadministrasjonen har erkjent, etter forespørsel fra opposisjonslederen, at de har bistått stiftelsen med saksbehandlingsressurser overfor Stiftelsestilsynet. Er det greit at avtalemotparten inntar en så inngripende rolle i en omdanningsprosess? Dokumentasjon om dette er oversendt tilsynet.

3 Tap av verdier for stiftelsen og brukerne

I sitt vedtak ser ikke tilsynet ut til å ha vurdert eller stilt kritiske spørsmål ved om verdiene til stiftelsen blir ivaretatt ved omdanningen. Bosenteret har i dag en unik beliggenhet i et sentrumsnært, men likevel avskjermet og rolig nabolag. Tomta er sørvendt, med nærhet til stranda og direkte utsikt mot Trondheimsfjorden. I bosenteret er det ni leiligheter for eldre beboere. Det er også et terapibad, en velværesalong, vinkjeller, aktivitetsrom og forsamlingslokaler.

I det nye bofelleskapet som skal erstatte dagens Sjølyst, blir ikke terapibadet og andre kvaliteter som er i dagens bygninger videreført. Den nye plasseringen blir mellom hovedveien, leilighetsbebyggelse og parkeringsanlegg. Nærheten til stranda forsvinner, og sjøutsikten blir begrenset.

Vi er forundret, og mener det er grunn til kritikk, over at tilsynet ikke ser ut til å vurdere om stiftelsens økonomiske og velferdsmessige verdier blir ivaretatt med den makeskifteavtalen som ligger til grunn for omdanningen (vedtektsendringene). Vi mener det også er grunn til å stille spørsmål ved verdisettingen av eiendommen, som en eiendomsmegler foretok på oppdrag av kommunen.

Det er også viktig å bemerke at kommunen, som har drifts- og vedlikeholdsansvaret for bygningene til Sjølyst, ikke har overholdt dette ansvaret, men har latt bygningsmassen forfalle over flere år. Stiftelsesstyret brukte forfallet som argument for å bytte eiendommer. Stiftelsesstyret hadde ifølge vedtektene ansvar for å se til at det ble satt av tilstrekkelig midler til vedlikehold.

4 Tvangsutflytting av stiftelsens beboere

Avtalen mellom kommunen og fylkeskommunen var at alle eiendommene på skoletomta skulle overdras til fylkeskommunen i løpet av 2019, slik at rivning av bygninger kunne starte umiddelbart. Kommunen startet derfor utflyttingen av beboerne i løpet av våren 2019. Det var lenge før makeskifteavtalen med stiftelsen ble inngått, og før stiftelsestilsynet i det hele tatt var blitt konsultert om prosessen. Utflyttingen ble ellers gjennomført uten hjemmel i avtaler eller politiske vedtak i kommunen. Stiftelsens styre ser ut til å ha bifalt dette, på tross av at stiftelsen dermed ikke lenger ville drive etter sitt formål og sine vedtekter.

Mange av beboerne i Sjølyst har protestert på dette, både i brev til kommunen, som innspill til ny reguleringsplan og gjennom oppslag i lokalpresse. Kommunen hevder at dette har skjedd frivillig, men hvilke alternativer har et gammelt menneske når beskjeden er at hjemmet deres skal rives?

Sjølysts tidligere beboere er nå plassert på andre institusjoner og bosteder rundt om i kommunen. Kun et fåtall av de nye leilighetene er klare, og det nye bygget med fellesfunksjonene er ennå ikke behandlet som byggesak i kommunen. Det vil sannsynligvis ta flere år før Stiftelsen bli i stand til å gjenoppta driften i Havnegata på en like god måte som på sin opprinnelige eiendom.

At eldre mennesker blir tvangsutflyttet fra sine hjem, uten politiske vedtak eller annen hjemmel, mener vi er et alvorlig overgrep overfor sårbare eldre. Vi stiller oss svært undrende til at stiftelsestilsynet ikke har foretatt seg noe i forhold til dette. At stiftelsen har latt kommunen ta seg til rette i forhold til vedtektene, på bekostning av klientene som stiftelsen er ment å tjene, ser ikke ut til å være alvorlig nok for stiftelsestilsynet.

Vi mener det er rimelig å kreve svar på hvorfor dette ikke er tatt med i vurderingen og vektlagt i tilsynets vedtak.

For ordens skyld er det bedt om at det blir opprettet tilsynssak/granskning omkring disse forholdene. Henvendelsen er ikke vurdert eller besvart.

5 Rollesammenblanding og økonomisk gevinst.

Næringslivet, med industribedriftene i Vanvikan, har vært blant de fremste pådriverne for å få videregående skole til Vanvikan. Den største industribyggeren i Vanvikan var Bjørn Lyng, som også var donator og stifter av Stiftelsen Sjølyst Bosenter. Bjørn Lyngs bedrifter og eiendommer styres nå av hans sønn Ragnar Lyng. Ragnar Lyng har foruten å være næringslivsleder og arbeidsgiver, også vært politisk aktiv og kommunestyremedlem for partiet Høyre. Ragnar Lyng har vært en av de fremste forkjemperne for etablering av videregående skole i Vanvikan.

Ragnar Lyng er også eier av flere nærings- og boligeiendommer i Vanvikan. I makeskiftet mellom kommunen og Stiftelsen Sjølyst er Ragnar Lyng største deleier av det boligsameiet som har solgt tomt for nye forsamlingslokaler til Stiftelsen, som en del av makeskifteavtalen. Det er også til Ragnar Lyngs eiendommer leietakerne i den andre eiendommen på skoletomta har flyttet til etter at de måtte forlate bygget på grunn av ekspropriasjonssaken. Det er ellers forventet at etableringen av den videregående skolen vil gi betydelige synergier til de bedrifter og eiendommer som Ragnar Lyng nå eier og kontrollerer.

Mange av de som har arbeidet for vedtaket om å lokalisere videregående skole på havnetomta, både politisk og administrativt, er godt bekjente, nåværende eller tidligere ansatte eller politiske partifeller med Ragnar Lyng. Det gjelder også medlemmer i Stiftelsens styre og de organisasjoner som besitter plasser der. Lyng peker også ut lederen i stiftelsens styre.

Partiet Høyre har vært det ledende posisjonspartiet i kommunen i mange år og har hatt ordføreren i perioden da vedtakene ble gjort. Steinar Saghaug (H) var ordfører fram til kommunevalget høsten 2019 og er nå varaordfører, men stedfortredende ordfører i alle saker som omhandler Sjølyst og den nye videregående skolen. Den nye ordføreren har erklært seg inhabil på grunn av nære familieforhold i saken om ny videregående skole. Saghaug er også leder for forhandlingsutvalget overfor Sjølyst og de andre eiendommene på skoletomta. Saghaug var ansatt hos Ragnar Lyng fram til han gikk inn i rollen som ordfører.

Kommunen har en representant i stiftelsens styre. Det er Arve Storsve. Storsve er også fra Vanvikan og aktivt medlem i Høyre. Storsve var varamedlem for kommunestyret fram til høsten 2019. Han var dermed med på å behandle og vedta makeskifteavtalen og omdanningssøknaden som styremedlem i stiftelsen. Det skjedde samtidig som han var politisk aktiv for posisjonen i kommunen, og arbeidet for å få omdannet og flyttet stiftelsen til en lavest mulig kostnad. Det har blitt stilt spørsmål ved habiliteten til Storsve i denne saken, og tilsynet er gjort oppmerksom på disse forholdene.

Vi er forundret over at disse forholdene ikke ser ut til å ha vært vurdert av tilsynet som en del av vedtaket. Det gjelder både habilitetsspørsmålet og det forhold at donatorfamilien til stiftelsen ser ut til å kunne tjene på at stiftelsen må omdannes og flyttes. Spesielt betenkelig bør det være dersom det kan mistenkes at økonomisk gevinst hentes ut på bekostning av stiftelsen, som vi mener vil tape mye av sine verdier som følge av denne transaksjonen.

6 Forhastet omdanningsprosess

Stiftelsen og kommunen inngikk avtale om makeskifte i juli 2019. Avtalen om makeskifte ble gjort med forbehold om godkjenning av tilsynet, men verken kommunen eller stiftelsesstyret forsto at dette ville kreve endring av vedtektene, og at det regnes som omdanning av stiftelsen. Dette ble styret og kommunen gjort kjent med av Stiftelsestilsynet. Styret gjorde senere sitt vedtak og sendte søknad om vedtektsendringer/omdanning til tilsynet. Styret og kommunen forventet rask behandling av søknaden, slik at eiendommene kunne overdras til fylkeskommunen i henhold til avtalen allerede høsten 2019.

Stiftelsens egne vedtekter krever derimot en omfattende prosess for en slik omdanning. Etter bestemmelser i vedtektene kunne ikke en slik søknad bli ferdigbehandlet før tidligst høsten 2021. Etter at stiftelsen ble gjort klar over dette, søkte stiftelsen om unntak fra disse bestemmelsene. Tilsynet innvilget unntak fra denne bestemmelsen, ut ifra at tidsaspektet var ivarettatt på grunn av forsinkelser i prosessen, samt at saken var kjent gjennom media, slik at det hadde vært mulig å komme med innspill. Vi mener at tilsynet la feil tolkning til grunn. Vi mener at bestemmelsen om forsinkelse nettopp var for å bygge inn en forsinkelse, for derved å forhindre raske «kupp».

Slik vi forstår situasjonen, har stiftelsen fått hastebehandlet søknaden om omdanning i strid med sine egne vedtekter. Vi er svært forundret over dette, så lenge at tilsynet i sine svar har gitt klare signaler om at prosess og saksbehandling har gitt grunnlag for kritiske spørsmål. Vi mener det er svært uheldig for den allmenne rettsoppfattelse at stiftelsen og kommunen har blitt belønnet for sine «snarveier» gjennom å få søknaden «hastebehandlet» og godkjent, helt uten kritiske bemerkninger.

For oss virker det som at kommunens (avtalemotpartens) argumenter har fått fullt gjennomslag, på bekostning av brukerne av Sjølyst, og på bekostning av de verdiene som er bygget opp i denne institusjonen. Vi mener det er grunn til å stille spørsmål ved om tilsynet har vektlagt interessene for stiftelsen og stiftelsens brukere og beboere tilstrekkelig i det vedtaket som er gjort.

Vi ber om at Stiftelsesklagenemda underkjenner vedtaket i Stiftelsestilsynet.

Partene kan med bakgrunn i det vurdere bedre alternativer og en grundigere prosess til det beste for stiftelsen og beboerne slik formålet er.

Med hilsen

Ivar Rostad
KommuneLista – Indre Fosen
tel. 90 76 77 33
ivar.rostad@gmail.com

Harald Fagervold
Indre Fosen Pensjonistparti
tel. 93 44 89 67
harfage@gmail.com

Vegard Heide
Indre Fosen MDG
tel. 99 57 44 89
vegard.heide@ntnu.no